

Sygn. akt XII Ga 102/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 lutego 2015r

Sąd Okręgowy w Krakowie Wydział XII Gospodarczy – Odwoławczy w następującym składzie:

Przewodniczący - Sędzia: SO Janusz Beim

Sędzia: SO Bożena Cincio-Podbiera

Sędzia: SR (del.) Kamila Wójcik

Protokolant: Z-ca Kierownika Sekret. Rafał Bielski

po rozpoznaniu w dniu 18 lutego 2015r w Krakowie

na rozprawie

sprawy z powództwa Syndyka Masy Upadłości M. D. i E. D.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w L.

o zapłatę

na skutek apelacji wniesionej przez stronę pozwaną

od wyroku Sądu Rejonowego w Nowym Sączu

z dnia 31 lipca 2013r sygn. akt V GC 745/12

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że powództwo oddala;

II. zasądza od powoda na rzecz strony pozwanej koszty procesu w kwocie 3.617,00 zł (trzy tysiące sześćset siedemnaście złotych);

III. zasądza od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 5.344,00 zł (pięć tysięcy trzysta czterdzieści cztery złote) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

XII Ga 102/14

UZASADNIENIE

Powodowie M. D. i E. D. domagali się zasądzenia od (...) Spółki Akcyjnej w L. kwoty 70 867,74 zł z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu tytułem odsetek karnych, naliczonych w związku z opóźnieniem ostatniej raty płatności za wykonane na rzecz pozwanych prace. W szczególności podali, iż łączne wynagrodzenie umowne za różnego rodzaju czynności wyniosło, po aneksowaniu kontraktu, kwotę 226 088 zł, która zgodnie z treścią par. 4 ust. 3 umowy stanowi podstawę obliczenia należnych odsetek. Wskazali przy tym, że ze względu na treść art. 359 par.2/1/ kc naliczone odsetki ograniczono do odsetek maksymalnych. W toku postępowania w miejsce powodów wstąpił syndyk masy upadłości spółki (...) s.c. , której współnikami byli powodowie.

W sprzeciwie od wydanego w sprawie nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa. Zarzuciła, iż powodowie bezpodstawnie naliczyli odsetki od całości wynagrodzenia , zamiast

od wartości ostatniej raty, która to rata została zapłacona z opóźnieniem. W toku procesu wskazali, iż naliczone od kwoty 22 508,80 zł odsetki maksymalne zostały powodom zapłacone.

Sąd Rejonowy wyrokiem z dnia 31 lipca 2013 roku uwzględnił powództwo w całości.

Sąd, na podstawie dowodów z dokumentów, ustalił iż zgodnie z treścią umowy stron z dnia 27 maja 2010 roku w przypadku nie dotrzymania terminów płatności umówionych rat wynagrodzenia powodom służyło prawo naliczenia odsetek karnych w wysokości 0,1% za każdy dzień zwłoki od wartości wynagrodzenia umownego netto. Nie było przy tym sporne to, iż strona pozwana zapłaciła III ratę wynagrodzenia z opóźnieniem 535 dni, regulując należność z faktury VAT (...) z dnia 6 września 2010 roku w dniu 1 marca 2012 roku. Nie było też sporne, że odsetki maksymalne od III raty, obliczone od wysokości tej raty, strona pozwana uiszczyła powodom w dniu 26 czerwca 2012 roku. W ocenie Sądu Rejonowego nie budziło wątpliwości to, iż w przypadku nie dotrzymania terminów płatności odsetki winny być liczone od całości wynagrodzenia umownego, nie zaś od wysokości poszczególnych rat skoro strony tak ustaliły. Stąd, Sąd Rejonowy uznał za prawidłowe wyliczenie odsetek maksymalnych od wartości całego wynagrodzenia umownego, wskazując jako podstawę prawną orzeczenia art. 476 kc.

W apelacji od tego wyroku strona pozwana zarzuciła Sądowi Rejonowemu naruszenie art.233 par. 1 kpc na skutek bezpodstawnego uznania, że powodom przysługują odsetki karne za każdy dzień zwłoki liczone od wartości całego wynagrodzenia, a nie od wartości faktycznego zadłużenia, naruszenie art.353/1/ kc poprzez błędną wykładnię i przyjęcie, że strony skutecznie wprowadziły do umowy obowiązek zapłaty odsetek od wartości całej, przypadającej powodom należności, podczas gdy zapis taki pozostaje w sprzeczności z normą art. 481 kc, a także naruszenie art. 359 par. 2 /1/ kc wobec dopuszczenia do obciążenia dłużnika odsetkami umownymi przekraczającymi odsetki maksymalne w rozmiarze czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP.

W motywach apelacji wywiedziono, że z samego sformułowania zapisu par. 3 pkt. 4 umowy o treści „za każdy dzień zwłoki” wynika, iż obowiązek zapłaty odsetek karnych związany był z opóźnieniem w terminie płatności, co wskazuje na konieczność zastosowania art. 481 kc, a tym samym na ograniczenie odsetek do kwoty obliczonej od wartości należności, której zapłata uległa opóźnieniu. Przeciwnie stanowisko, zezwalające na naliczenie odsetek od wartości wynagrodzenia w całości, uznawała apelująca za nieważne jako sprzeczne z ustawą. Wskazano nadto, iż Sąd winien był zastosować *reductio in absurdum*, także z uwagi na zasady współżycia społecznego, bowiem w przypadku nawet bardzo niskiej niedopłaty/ np. 1 zł/ tak rozumiane odsetki mogłyby być liczone od wartości całej kwoty umownego wynagrodzenia czyli przykładowo od miliona złotych.

Dalej wskazano, w powołaniu na treść art. 483 kc, iż jeśli odsetki stanowiły karę umowną to byłaby ona niedopuszczalna i nieważna w rozumieniu art. 58 par. 3 kc. Apelantka wywiodła, iż wyrok Sądu sankcjonuje naliczenie odsetek w rozmiarze 215% w stosunku rocznym, mimo iż dopuszczalne, maksymalne odsetki na dzień orzekania wynosiły 16 % rocznie.

Z taka argumentacją skarżąca domagała się zmiany zaskarżonego wyroku i oddalenia powództwa bądź uchylenia sprawy do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na apelację strona powodowa wniosła o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego, uznając stanowisko Sądu Rejonowego za właściwe.

Sąd Okręgowy zważył co następuje.

Apelacja jest uzasadniona.

Słusznie podnosi skarżąca, iż Sąd Rejonowy naruszył art. 481 kc oraz art. 483 kc. W pierwszym rzędzie wskazać należy, iż odsetki posiadają charakter akcesoryjny zatem roszczenie o odsetki pozostaje następstwem egzystencji prawnej długu pieniężnego/ tak Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 7 sierpnia 2013r., I ACa 383/13/. W konsekwencji odsetki mogą być naliczane jedynie w odniesieniu do tej części świadczenia pieniężnego, odnośnie której dłużnik

pozostawał w opóźnieniu z zapłatą. W nin. sprawie opóźnienie dotyczyło III raty wynagrodzenia wobec czego należne powodowi odsetki winny być obliczone od wartości tej raty. Zasada ta nie uchybiała prawom powodów do żądania odsetek maksymalnych po myśli art. 359 par.2/1/ kc, które zresztą zostały wyliczone i zapłacone przez skarżącą.

O ile więc odsetki mają na celu rekompensatę za opóźnienie w spełnieniu świadczenia o tyle roszczenie o odsetki może obejmować jedynie te należności odsetkowe, które związane są bezpośrednio z kwotą, w zapłacie której dłużnik dopuścił się opóźnienia. Pułap odsetek, jak wskazano, zamyka się ich wartością wyliczoną w powyższy sposób, przy zastosowaniu maksymalnie czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP. Natomiast w przypadku poniesienia przez wierzyciela szkody w wyniku opóźnienia zapłaty wierzycielowi służy odszkodowanie na zasadach ogólnych, co wynika z treści art. 481 par. 3 kc/ por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 27 lutego 2013r., I ACa 984/12/. Tym samym zasadne pozostaje stanowisko apelującej, zasadzające się na twierdzeniu, iż zastrzeżenie odsetek od wartości całej umowy bez względu na wysokość należności dotkniętej opóźnieniem w zapłacie jest sprzeczne z postanowieniami Kodeksu cywilnego, w szczególności art. 481 par. 1 kc.

Mając na uwadze brzmienie zapisu art. 3 pkt. 4 umowy wskazać należy, iż znajdujący się tam zapis mógłby być traktowany jako zastrzeżenie kary umownej, właśnie z uwagi na objęcie sankcją karną całego wynagrodzenia umownego, w oderwaniu od okoliczności związanej w ewentualną, terminową zapłatą części z umówionych rat świadczenia pieniężnego. Wprowadzenie kary umownej jest bowiem powszechne w kontraktach polegających na wykonaniu określonego dzieła czy robót budowlanych i brak przeszkód do wprowadzania kar umownych w innego rodzaju umowach cywilnych. Niemniej, z uwagi na konstrukcję treści zapisu umownego niezbędne jest rozważenie czy zapis ten odnosi skutek prawny.

Wprawdzie zarzut ten nie był podnoszony w toku procesu, jednakże rzeczą Sądu pozostaje analiza czy zapisy umowy nie są dotknięte nieważnością, w pojęciu art. 58 par. 1 kc.

Kara umowna jest wszak dodatkowym zastrzeżeniem umownym, wprowadzanym do umowy w ramach swobody kontraktowania, mającym na celu wzmocnienie skuteczności więzi powstałej między stronami w wyniku zawartej przez nie umowy i służy realnemu wykonaniu zobowiązań (wyrok SN z dnia 8 sierpnia 2008 r., V CSK 85/08, wyrok SA we Wrocławiu z dnia 27 lutego 2013 r., I ACa 99/13/. Skłania ona tym samym stronę zobowiązaną do ścisłego wypełnienia zobowiązania. Treścią zastrzeżenia kary umownej jest zobowiązanie się dłużnika do zapłaty wierzycielowi określonej kwoty pieniężnej w razie niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania. Zapłata kary umownej stanowi niejako automatyczną sankcję przysługującą wierzycielowi w stosunku do dłużnika w wypadku niewykonania przez niego lub nienależytego wykonania zobowiązania z przyczyn, za które dłużnik odpowiada.

Przez karę umowną, zwaną także odszkodowaniem umownym albo karą konwencjonalną, strony ustalają z góry wielkość odszkodowania i jak się wydaje, można zatem traktować ją jako surogat odszkodowania (wyrok SA w Katowicach z dnia 20 czerwca 2013 r., I ACa 343/13). Jest ona traktowana także jako techniczno-prawne określenie oznaczonego świadczenia pieniężnego, do którego wykonania dłużnik zobowiązuje się tytułem naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego, jako świadczenia głównego.

Może ona jednak zabezpieczać jedynie wykonanie świadczenia o charakterze niepieniężnym. Karę umowną strony mogą zastrzec na wypadek niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania obligującego dłużnika do świadczenia polegającego na daniu, czynieniu, zaniechaniu lub znoszeniu. Postanowienia umowy łączące obowiązek zapłaty kary umownej z brakiem lub nieterminowym spełnieniem świadczenia pieniężnego powinny być traktowane jako poczynione contra legem -art. 58 § 3 kc/ wyrok SN z dnia 18 sierpnia 2005 r., V CK 90/05, wyrok SN z dnia 7 lutego 2006 r., III CSK 288/06/. W odniesieniu do świadczeń pieniężnych zastrzeżenie kary umownej jest zbędne, gdyż interes wierzyciela zabezpieczają wówczas odsetki.

Jak w powyższego wynika zastrzeżenie kary umownej odnosi skutek umowny jedynie w przypadku powiązania kary z nienależytym wykonaniem zobowiązania niepieniężnego albowiem przepis art. 483 kc ma charakter bezwzględnie obowiązujący/ ius cogentis/, w efekcie czego zastrzeżenie kary umownej w odniesieniu do świadczenia pieniężnego jest niedopuszczalne, choćby umówiono się inaczej. Takie stanowisko zajmuje trwale miejsce w judykaturze/ por.

orzeczenia jak wyżej oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 6 marca 2014r., I ACa 1112/13, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 maja 2014r., I CSK 345/13/.

W konsekwencji nie można uznać aby przedmiotowy zapis kontraktu stanowił dopuszczalne zastrzeżenie umowne w postaci kary umownej, jako że odniesiono go do świadczenia pieniężnego. W tym stanie rzeczy powodowi nie służy przedmiotowe roszczenie skoro obejmuje wadliwie naliczone odsetki i nie może też stanowić prawnie usprawiedliwionej kary umownej.

Zarzuty apelacji, w tym zarzut naruszenia art. 233 par. 1 kpc poprzez błędne przyjęcie, iż powodowi służy odsetki karne liczone od wartości całego kontraktu, znajdują uzasadnienie.

Z tych względów Sąd Okręgowy zmienił na podstawie art. 386 kpc zaskarżony wyrok i powództwo oddalił, orzekając o kosztach procesu i kosztach postępowania apelacyjnego po myśli art. 98 kpc w zw z art. 108 par. 1 kpc i par. 6 oraz par. 11.1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych/ Dz.U. z 2013 r., poz.490/.

S. ref. I inst. Marzena Gugala